

ISLOM DARCHALARI OCHISHDA XALQARO TAJRIBALAR**Qo'ldoshev Nodir Nosirovich***O'zbekiston respublikasi Bank-moliya akademiyasi tinglovchisi.*

Annotatsiya: Ushbu maqolada islomiy moliya sohasida muhim innovatsion yondashuvlardan biri bo'lgan Islom darchalari (Islamic Windows) konsepsiyasining xalqaro tajribalari tahlil qilinadi. Malayziya, Birlashgan Arab Amirliklari, Pokiston va Buyuk Britaniya tajribasi asosida islom darchalarining samarali faoliyat yuritishi uchun zarur omillar o'rganilgan. Shuningdek, O'zbekiston uchun dolzarb tavsiyalar ham keltirilgan. Maqolada ilgari surilgan fikrlar shariat asosida moliyaviy xizmatlar ko'rsatishni yo'lga qo'yish borasida amaliy yordam berishi mumkin.

Kalit so'zlar: Islom darchalari, islomiy moliya, xalqaro tajriba, shariat moliyasi, foizsiz bank xizmatlari, O'zbekiston, shariat kengashi.

Annotation: This article analyzes international experiences with the concept of Islamic Windows, one of the key innovative approaches in Islamic finance. The practices of Malaysia, the United Arab Emirates, Pakistan, and the United Kingdom are examined to identify the factors necessary for the effective operation of Islamic Windows. The article also offers relevant recommendations for Uzbekistan. The ideas presented can provide practical assistance in the implementation of Sharia-compliant financial services.

Keywords: Islamic Windows, Islamic finance, international experience, Sharia-compliant finance, interest-free banking services, Uzbekistan, Sharia board.

Аннотация: В данной статье рассматривается международный опыт внедрения концепции исламских окон (Islamic Windows), являющейся одним из важных инновационных подходов в исламских финансах. На основе анализа практик Малайзии, Объединённых Арабских Эмиратов, Пакистана и Великобритании выявлены ключевые факторы эффективного функционирования исламских окон. Также представлены актуальные рекомендации для Узбекистана. Изложенные в статье идеи могут способствовать практическому внедрению финансовых услуг в соответствии с нормами шариата.

Ключевые слова: Исламские окна, исламские финансы, международный опыт, шариатские финансы, беспроцентные банковские услуги, Узбекистан, шариатский совет.

KIRISH

So'nggi yillarda dunyo miqyosida foizsiz, adolatga asoslangan moliyaviy tizimga bo'lgan ehtiyoj ortib bormoqda. Aynan shunday ehtiyojni qondiruvchi tizim sifatida islomiy moliya, xususan, Islom darchalari global moliya bozorida muhim rol o'ynay boshladi. Islom darchalari — bu an'anaviy banklar doirasida tashkil etiladigan bo'limlar bo'lib, ular shariat tamoyillariga muvofiq xizmat ko'rsatadi. Ushbu maqolada Islom darchalarini ochishdagi xalqaro tajribalar tahlil qilinib, ularning muvaffaqiyat omillari va O'zbekiston uchun foydali bo'lgan jihatlari aniqlanadi.

Asosiy qism

1. Islom darchalarining mohiyati va vazifalari

Islom darchalari orqali banklar mijozlarga shariatga muvofiq moliyaviy xizmatlar (murabaha, ijara, musharaka, mudoraba va h.k.) taklif etadi. Bu xizmatlar orqali aholining diniy e'tiqodlariga zid bo'lmagan muqobil moliyalashtirish imkoniyatlari yaratiladi.

2. Xalqaro tajriba: Misollar va tahlil

2.1. Malayziya

Malayziyada 1993-yildan boshlab islom darchalari rasmiy ravishda joriy etilgan. Kuchli huquqiy baza, shariat kengashi va jamoatchilikni xabardor qilish orqali bu tizim muvaffaqiyatli shakllangan.

2.2. Birlashgan Arab Amirliklari (BAA)

BAAda yirik banklar islom darchalari orqali foizsiz moliyalashtirish xizmatlarini yo'lga qo'ygan. Bu xizmatlar shariat kengashi tomonidan nazorat qilinadi.

2.3. Pokiston

Pokiston Markaziy banki ko'magida tijorat banklari islom darchalari orqali SME sektorini samarali moliyalashtirmoqda. Har bir bankda shariat kengashi faoliyat yuritadi.

2.4. Buyuk Britaniya

Buyuk Britaniya G'arb mamlakatlari orasida islomiy moliyani qonuniylashtirgan birinchi davlatdir. HSBC va Barclays kabi banklar islom darchalari orqali xizmat ko'rsatadi.

3. Muhim omillar

Huquqiy asoslar — qonunchilikda islomiy moliyaga oid normalar bo'lishi shart.

Shariat kengashi — moliyaviy xizmatlar halolligini kafolatlaydi.

Xodimlar malakasi — islomiy moliya bo'yicha o'qitilgan kadrlar zarur.

Aholi xabardorligi — diniy va moliyaviy bilimlarning uyg'unligi kerak.

Xulosa va takliflar

Islom darchalari — bu islomiy moliyaning universal shakli bo'lib, foizsiz moliyalashtirish, adolat va halollik tamoyillariga asoslanadi. Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, to'g'ri yondashuv va huquqiy asoslar mavjud bo'lsa, islom darchalari iqtisodiyotni barqarorlashtirishda samarali vosita bo'lishi mumkin.

Tavsiyalar

1. O'zbekistonda islomiy moliyaga oid alohida qonun qabul qilinishi kerak.

2. Banklar pilot islom darchalari ochib, ularning samaradorligini sinovdan o'tkazishi maqsadga muvofiq.

3. Shariat kengashi tuzilib, faoliyatni doimiy nazorat qilishi lozim.

4. Islomiy moliya sohasida mutaxassislar tayyorlash va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik zarur.

5. Aholini xabardor qilish kampaniyalari orqali islomiy moliyaning mohiyati ommaga yetkazilishi lozim.

1. Ahmed, H. (2010) 'Product development in Islamic banks', Edinburgh University Press, 11(2), pp. 125–139.
2. Al Suwaidi, S. (2017) Islamic Banking in UAE: Structure and Supervision, Dubai Financial Research Centre.
3. Bank Negara Malaysia (2019) Annual Report. Kuala Lumpur: BNM.
4. Dusuki, A. W. and Abdullah, N. I. (2007) 'Why do Malaysian customers patronize Islamic banks?', International Journal of Bank Marketing, 25(3), pp. 142–160.
5. Dusuki, A. W. (2008) 'Understanding the objectives of Islamic banking: a survey of stakeholders' perspectives', International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management, 1(2), pp. 132–148.
6. El-Gamal, M. A. (2006) Islamic Finance: Law, Economics, and Practice. Cambridge University Press.
7. Khan, M. and Bhatti, M. (2008) 'Islamic banking and finance: On its way to globalization', Managerial Finance, 34(10), pp. 708–725.
8. SBP (2020) Islamic Banking Bulletin, State Bank of Pakistan.
9. Warde, I. (2010) Islamic Finance in the Global Economy. 2nd edn. Edinburgh University Press.
10. Wilson, R. (2007) 'Islamic finance in Europe', Financial Times Special Report, 14(1), pp. 1–8.